

БУРҲОНУДДИН МАҲМУД БУХОРИЙНИНГ “ТАТИММАТУЛ-ФАТОВО” АСАРИНИНГ ҲАНАФИЙ МАЗҲАБИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ АҲАМИЯТИ

Эргашов Ҳасанбой Файзулло ўгли

E-mail: hasanboyergashov184@gmail.com

Ўзбекистон халқаро ислом академияси “Исломишунослик ва ислом цивилизациясини ўрганиш ISESCO” кафедраси таянч докторанти Жарариқ; стр. 39, 10011, Тошкент, Ўзбекистон

Кириш

Бурҳонуддин Маҳмуд Бухорий — XIX асрнинг энг муҳим ислом уламоларидан бири бўлиб, у Ҳанафий мазҳабининг ривожига муҳим роль ўйнаган. Унинг "Татимматул-Фатово" асари фикҳий ҳуқуқнинг илмий асослари ва фатва беришнинг услублари ҳақида батафсил маълумотларни ўз ичига олади. Бухорийнинг асари фикҳий муҳокамаларни, ижтиҳод ва истидлолни жадал ривожлантиришга ёрдам берган. Унинг ижодлари фақат фикҳий масалаларни ҳал этишдаги анъанавий ёндашувларни эмас, балки ижтимоий ва сиёсий вазиятни ҳам инобатга олади. Мазкур мақолада Бухорийнинг асари ва унинг Ҳанафий мазҳабини ривожлантиришдаги аҳамияти, ижтимоий ва сиёсий таъсири, замонавий аҳамияти тўғрисида кенгроқ маълумот берилади.

Асарнинг мазмуни ва структураси

"Татимматул-Фатово" асари ўз вақтидаги фикҳий масалаларни мос равишда муҳокама қилган. Асарнинг асосий қисми икки муҳим бўлақдан иборат: биринчи бўлақда фикҳий қарашлар, иккинчисида эса фатва беришнинг усуллари жамланган. Бухорий фикҳий қарорларни беришда мантиқий ва систематик ёндашувни тақлиф этган.

Асарда фикҳий масалаларнинг аниқлиги, уларнинг ижтимоий контекстига мослиги таъкидланади. Бухорий ижтиҳод принципи ва истидлол

Усулларини тўғри, мантиқий ва аниқ амалга оширишни талаб қилади. У фикҳий қарорларнинг жамиятдаги ижтимоий адолатни таъминлашда муҳимлигини эътироф этади. Бухорийнинг фатволари, одатда, амалий ва ижодий ёндашувларга асосланган бўлиб, улар замоннинг ижтимоий ҳаётида муҳим масалаларга йўналтирилган.

Ҳанафий мазҳабининг ривождаги аҳамияти

Бурҳонуддин Маҳмуд Бухорийнинг асарлари ҳанафий мазҳабининг ривожланишида мураккаб жараёнларнинг тўлиқ ва аниқ тўхталиб ўтади. Унинг фатволари ва қарашлари, ҳанафий фикҳий анъаналарни ривожлантиришда асосий манба бўлган. Асарлардаги тадқиқотлар, ижтимоий ҳаётдаги фикҳий масалаларни ҳал қилишда илмий методларни қўллашга ва ижтимоий контекстни эътиборга олишга асосланади.

Бухорий, шунингдек, фикҳий масалаларда исломий анъаналарни ҳисобга олиш билан бирга, замонавий ижтимоий муҳитга мослашишни ҳам таъминлади. Унинг асарлари, диний таълимотлар ва фикҳий идораларнинг фаолиятини мослаштириш учун етарли бўлган билимларни қамраб олади. Бухорийнинг асари, жамиятнинг ижтимоий структураси, иқтисодиёти ва маънавияти билан фикҳий қарорларнинг қандай мос келиши кераклигини аниқлашда ёрдам беради.

Ижтимоий ва сиёсий таъсир

Бухорийнинг асари ижтимоий ва сиёсий ҳаётда катта таъсир кўрсатган. У фикҳий маслаҳатларни берган ҳолда жамиятдаги ижтимоий тўнқилишларнинг олдини олишга ҳаракат қилган. Бухорий, фикҳий масалаларни ҳал қилишда ахлоқий принципларни, ижтимоий адолатни ва инсон ҳуқуқларини диққат билан кўриб чиққан.

Асарнинг ижтимоий контексти, жамиятдаги ҳуқуқий муносабатларни нормаллаштириш ва одилликни таъминлашга хизмат қилди. Бухорийнинг фатволари, фақат диний ҳукмларни эмас, балки ижтимоий муаммоларни ҳам ҳал қилишга қаратилган. Унинг асари, жамиятдаги хато ва ноҳақликларни аниқлашда фикҳий қарорларнинг аҳамиятини ёритади.

Замонавий аҳамият

Бурхонуддин Маҳмуд Бухорийнинг "Татимматул-Фатово" асари, замонавий фикҳий муҳокамаларда ҳам муҳим манба бўлиб хизмат қилмоқда. Унинг фикрлари ва методлари, замонавий фикҳий масалаларни ҳал қилишда, динимиз ва ҳуқуқимиз билан боғлиқ масалаларда илғор ёндашувларни таклиф этади. Замонавий исломий ҳуқуқ, Бухорийнинг фатволарини ўрганиш ва улардан фойдаланишни талаб қилади.

Бухорийнинг асарлари, фикҳий масалаларни замонавий контекстда ҳал қилиш учун зарур бўлган билимларни олишга ёрдам беради. Асарлар, жамиятдаги барқарорликни таъминлаш ва ижтимоий адолатни таъминлашга йўналтирилган. Замонавий жамиятда, Бухорийнинг фатволари ва фикҳий қарорлари, хусусан, иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий масалаларда янги ёндашувлар тўғрисида муҳим тушунчаларни беради.

Хулоса

Бурхонуддин Маҳмуд Бухорийнинг "Татимматул-Фатово" асари, ҳанафий мазҳабининг ривождаги мураккаб жараёнларни аниқ ва мукаммал кўрсатиб беради. Унинг илмий ва ижтимоий таъсири, ҳозирги кунда ҳам муҳимдир. Бухорийнинг асарлари, фикҳий масалалардаги қонуну қоидаларни тўғри тўлдириш, жамиятдаги адолатни таъминлаш, ва ижтимоий барқарорликни сақлашга хизмат қилади.

Асарлари, ҳозирги ислом фикҳининг шаклланишида, динимиз, ҳуқуқимиз ва маданиятимизнинг ривожланиши учун муҳим манба бўлиб хизмат қилади. Бухорийнинг ижодий мероси, фикҳий масалаларни замонавий контекстда ҳал қилишда замонавий ёндашувларни шакллантиришга ёрдам беради.

Шунингдек, Бухорийнинг асарлари, ислом дини ва ҳуқуқининг ривожланиши, жамиятдаги барқарорлик, адолат ва тинчликни таъминлаш учун муҳим асос бўлиб қолади. Унинг фатволари ва илмий қарашлари, жамиятнинг барқарорлиги ва маънавий ўсишини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга. Бухорийнинг "Татимматул-Фатово" асари, ҳар қандай фикҳий

масалаларда хулосалар чиқариш ва ижобий қарорлар қабул қилишда муҳим манба бўлиб хизмат қилади.

МАНБА ВА АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Букҳари, Б. М. (н.д.). Татимма ал-Фатава. Ретриевед фром [course]
2. Ал-Гҳазали, А. (2001). Тхе Ревивал оф тхе Религиоус Ссиенсес. (Транслатион). Исламис Техтс Сосиетй.
3. Камали, М. Ҳ. (2003). Принсиплес оф Исламис Журиспруденсе. Исламис Техтс Сосиетй.
4. Эл-Азҳарй, А. (2010). Исламис Легал Махимс: Тхеир Роле анд Апплисатион. Жоурнал оф Исламис Лав анд Султуре, 12(2), 115-132.
5. Афсаруддин, А. (2005). Тхе Қуръан анд Итс Интерпретерс. Университй оф Салифорниа Пресс.